

Type van Sanskulot.

Dien nacht echter, terwijl de woestelingen in razende dronkenschap, met de kolven hunner geweren tegen den muur sloegen, bonsde een hunner bij toeval op een plaats, waaruit een holle klank opging.

— Een ingemetselde kas! bulderde de soldaat, en een nauwkeurig onderzoek toonde inderdaad de reet der deur.

Hij bewerkte met zijn bajonet het openspringen van de bergplaats.

Er ging een kreet van woeste vreugde onder de Sanskulotten op: daar, vóór hen, glinsterden de kostbaarheden der kerk, waar de republiek toch reeds zoo dikwijls naar gezocht had.

Er waren vier gouden kelken, een prachtige ciborie en een « Allerheiligste » van overgroote waarde.

Wuyts sloeg onmiddellijk de heilige vaten aan, in naam der republiek.

Daarop greep hij de ciborie en, terwijl hij die als een trofee door de lucht zwaaiende, viel het gouden deksel rinkelend op den vloer, en er viel een blanke sneeuw uit van heilige hosties, die op de blauwe steenen verspreid werden.

Nu greep er een tooneel plaats, dat we liever niet beschrijven zullen: de geconsacreerde hosties werden op de schrikkelijste wijze ontheilgd, tot dat de brandewijn de soldaten in een zwaren roes had neergesmaakt.

Toen het fletsche morgenlicht door de spitsbogige vensterramen in de kapel scheen, lag Wuyts nog smoordronken tusschen zijn handlangers.

Doch, evenals de sacrilegiën van Balthazar's festijn door

den aanrukkenden vijand zouden worden gewroken, zoo ook hing het zwaard des hemels boven de hoofden der heiligschenners.

Eensklaps dreunt het:

— *Aux armes! Aux armes!*

De schildwachten loopen door de gangen, stormen de trappen af en vliegen de kapel binnen.

Daar liggen de Sanskulotten op den vloer uitgestrekt hun roes uit te slapen.

— Te wapen! Te wapen! schreeuwen zij en schudden de dronkaards wakker.

Wuyts opent de waterige, roode, gezwollen oogen. Met dikke tong brabbelt hij:

— Wat is er?

— Kapitein, de brigands zijn daar!

— Hé? Wat belooft u?

— De brigands rukken op de abdij in.

— Hoeveel?

— Twee, driehonderd, kapitein, en zij zijn geen vijf minuten meer van hier.

— *Citoyens, debout!* schreeuwt Wuyts en hij werkt zich met moeite overeind.

De Sanskulotten loopen naar hun geweer, hangen hun sabels aan, snellen naar het eerste verdiep der abdij en beginnen op de patriotten te vuren.

Op ongeveer vierhonderd meter afstand komt de troep der boeren aangerukt.

Met het zwaard in de rechterhand, voert Van Ganssen hen aan, en ontvlamt door zijn warm en krachtig optreden den moed en de geestdrift in de gemoederen. Achter hem volgt op stormpas het havelooze, doch onverschrokken leger der patriotten.

Boven hun hoofden zwaaijen zij een bosch van bajonetten, pieken, seizen, sikkels en rieken. Er zijn er met oude vuurroeren, sinds lang buiten gebruik; anderen zwaaijen een bijl, enkelen een mispelaren stok.

— Als ik er daar een mee tref, zegt er een, dan zal hij geen drie meer tellen.

De jongens denken dat zij naar een vechtpartij trekken op een boeren-kermis, waar nogal eens geborsteld wordt.

De vijand echter heeft goede wapens. Uit de vensters der abdij knallen voortdurend geweerschoten en gaan er witte wolkes op.

De kogels fluiten boven hun ooren en bij de eerste losbranding zijn twee patriotten, in de groote lindendreef, tegen den grond gezakt.

— Vooruit, jongens! roept de dappere Van Ganssen. Hoe eer wij die kerels op het lijf vallen, hoe minder kwaad zij ons kunnen doen.

Doch, met een natuurlijken aanleg voor de krijgskunst beziel, heeft hij spoedig bemerkt dat het waanzinnig zou wezen, zonder methode de abdij te willen innemen.

De geweren der patriotten richten te groote verwoestingen aan in zijne rangen.

— Langs hier, vrienden! schreeuwt hij en hij rangschikt zijne mannen achter de glooiing eener gracht.

Zijn plan is spoedig opgemaakt.

Die een vuurroer bezitten, plaatst hij in rangorde en brengt ze op een afstand van ongeveer honderd meter van het klooster.

Hij beveelt hun op kommando en samen te vuren naar de Sanskulotten, die aanhoudend uit het venster schieten.

Veertig andere mannen hebben, bij middel van koorden, een boomstam opgetild en, beschermd door het vuur der schutters, rukken zij met dien geïmproviseerden stormram vooruit om de poort in te beuken.

Achter een muur verscholen, houdt Van Ganssen de patriotten in reserve, die slechts scherpe wapens bezitten.

Nu knettert een aanhoudend kruisvuur.

De schutters der patriotten jagen een hagel van lood tegen den gevel van het klooster. Verscheidene Sanskulotten tuimelen neer, en de hoofden worden minder talrijk voor de ramen.

De rameiers zijn in stormpas de poort van de abdij genaderd, en boven het knallen der vuurroeren dreunt het bonzen van den boom op de logge poort.

De Sanskulotten bemerken het gevaar en zien voor de eerste maal in, dat de behendige taktiek noodlottig voor hen wordt.

Zij zouden op de aanvallers met den stormram willen schieten, doch dan moeten zij het vuur van den vijand onbeantwoord laten, wat voor hen dubbel noodlottig zou zijn, wijl zij zich dan tot mikpunt maken en de patriotten gelegenheid geven om met meer kalmte op hen te vuren.

De poort zwicht... Nog enkele oogenblikken en ze zal met een bons neerstorten.

Wuyts heeft zelf de minste bewegingen der boeren met aandacht gevolgd. Hij weet, dat het gros van het leger gereed staat om met pieken en zeisen binnen te stormen.

Zoo dit gebeurt, is er voor hem geen redding meer.

Zijn machteloosheid doet hem in woede ontsteken, doch er valt niets aan te verhelpen.

Er is nog één uitkomst... misschien! En die uitkomst is de ontruiming der abdij, de vlucht.

De vlucht! Ja, 't is hard, als men zooveel verwaandheid en zooveel overmoed bezit. 't Is hard, als men een volk zoolang als redeloos vee heeft behandeld, als er jaren verliepen, waarin men het straffeloos mocht knevelen en folteren.

Vluchten! Schandelijk vluchten!

En toch blijft er niets anders over.

Bijna de helft zijner manschappen liggen gesneuveld of gekwetst op den vloer der zaal; nog enkele oogenblikken, en allen zullen onder de rieken en zeisen der boeren moeten bezwijken.

— *Citoyens, en retraite!*... schreeuwt de Fransche kapitein.

Dit woord slaat de republikeinsche soldaten met verstomming.

En retraite? Achteruitwijken!

Ze zullen bewijzen, dat ze moediger zijn dan hun aanvoerder.

— *Chargeons, capitaine!* Laat ons dit canaille met de bajonet aantasten.

— En retraite! brult de overste, die, als krijgsman, den toestand met juistheid beoordeelt, en woedend wordt omdat hij op het eerste woord niet gehoorzaamd wordt.

— Langs hier!

Hij kent de gangen en wegen van het klooster; hij leidt zijn mannen, nog ongeveer dertig in getal, door den tuin naar het open veld.

Op dit oogenblik stort de poort in en willen de boeren de abdij binnenstormen.

Doch Van Gansen, die zich verwondert dat het vuur zoo plotseling aan het venster gestaakt wordt, is beducht voor een krijgslist.

Misschien hebben de Sanskulotten plaats gevat in de lange gangen. Daar kunnen enkelen nog groote schade aanrichten onder zijn manschappen. Hun geweren treffen juist en, op de trappen en in de gangen kunnen acht soldaten er bij tientallen neervellen.

— Halt! beveelt zijn stem en zijn woord houdt den stroom der opgehitste patriotten tegen.

Hij beveelt de schutters vooruit te komen en de geweren te laden.

Behoedzaam leidt hij zijn makkers binnen, gang na gang, zaal na zaal, worden doorzocht. Niets meer.

Nu begrijpt hij dat de Sanskulotten door den tuin ontkomen zijn. Hij wil ze nazetten, doch zijn bevel gaat verloren in de uitbundige kreten der patriotten.

Zij zwaaien hun hoeden en wapens boven hun hoofd, zij drukken elkander in vervoering de hand en roepen triomf en zegepraal.

De abdij is genomen. De vijand op de vlucht.

Van Gansen zelf laat zich meeslepen door de algemeene geestdrift; hij heeft den moed niet zijn macht van hoofdman te doen gelden.

O, welk genot is te vergelijken bij de vreugde der overwinning! Overal vinden zij wijn en mondbehoefte in overvloed, want de Sanskulotten hebben er nooit op gezien de kelders te plunderen en zich de beste stukken toe te eigenen. In den stal ontdekten zij een twintigtal paarden; op de eerste verdieping maakten zij zich meester van de

geweren en sabels der gesneuveld of gekwetste Sanskulotten.

Deze laatsten werden onmiddellijk verzorgd en naar de slaapzaal overgebracht.

En nu moest de overwinning gevierd worden! Na zoo veel lijden, ontberingen van allerlei aard en tergende vernedering, was het voor die eenvoudige zielen een uitbarsting van uitbundig geluk op dit oogenblik, dat zij zich vrij gevoelden en als overwinnaars in weelde baadden.

De begoocheling overmeesterde hun geest; zij meenden werkelijk dat Vlaanderen reeds vrijgevochten was en voor hen dan de dageraad van een nieuw tijdstip zou gloren.

Zij hadden wijn en bier gevonden en, in den gewezen refter der paters namen allen aan de lange houten tafels plaats, dronken op de verlossing van Vlaanderen en zongen uit volle borst vaderlandsche liederen.

In koor dreunde het door de ruime zaal:

Fransche ratten,
Rolt uw matten,
Wilt naar huis toe keeren...

Plots werd de deur opengeworpen en daar vertoonde zich een wondere kop, een klein, stevig, verwrongen, dwergachtig lichaam.

— Dog! riep Stansen.

Ook Van Gansen had den zonderlingen man herkend en trad een stap nader.

— Wees welkom in ons midden, vriend, zeide hij. Kameraden, dat is Dog, de vurige patriot, de vriend en de rechterhand van Pieter Corbeels.

— Leve Dog! Leve Dog! klonk het uit aller mond, terwijl hem de bekers werden toegestoken.

Maar Dog bleef onbeweeglijk in de opening van de deur staan, met de verschrikkelijke woeste schoonheid van zijn monsterkop. De roode wond midden op het voorhoofd deed hem een Cycloop gelijken.

Zijn ronde oogen blikten met verdwaasde wildheid door de zaal...

Hij vestigde ze beurtelings op Van Gansen, op de boeren en op de met stooopen, kannen en spijzen bedekte tafels.

Als een tweede Medusahoofd, dat hen verteerde, die het wagen dorsten het te beschouwen, sloeg die naargeestige verschijning al de patriotten plotseling met verstomming. Waarom deelde die vaderlander niet in hunne vreugde? Wat kwam zijn droevige, sombere tronie als een ongeluksbode hunne vreugde en geestdrift storen? Welke Jobstijdingen kwam hij melden?

Van Gansen ging naar hem toe.

— Dog, wat is er?

— Ben ik behekst? vroeg Dog, en keek nog verdwaasder naar de tafels.

— Waarom die vraag?

— Waarom? Ik durf mijn oogen niet gelooven, kapitein.

— Wat hindert u, Dog?

— Wel, dat ik zoo'n wondere vizioenen heb. Ik ben behekst, want nu zie ik de patriotten rond de tafels geschaard en ik zie ze feesten en drinken; daar straks hoorde ik ze zelfs lachen en zingen.

Van Gansen fronste de wenkbrauwen. Het was dus een verwijt, dat de dwerg hem naar het hoofd slingerde. Met welk recht?

— Vindt gij het ongepast, Dog, vroeg hij, dat wij onzen triomf vieren?

— Onzen triomf?

— De plaats, waar ge u bevindt, vriend, en waar gij uw strijdgenooten aantreft, zegt het u duidelijk genoeg. Onze moedige jongens hebben de Sanskulotten verdreven uit de abdij; wat kwaad steekt er in dat zij nu hunne zegepraal feesten?

De ronde oogen van Dog bekeken Van Gansen met strakke verbazing.

De wonde op zijn voorhoofd werd rooder en het was of ze opnieuw aan 't bloeden zou gaan.

— Zegepraal? herhaalde hij. Zegepraal? Ze voeren het Allerheiligste meê!... Zij hebben cibories en kelken bij zich, waar zij bier in schenken! Zegepraal! Zegepraal!

Van Gansen verbleekte.

Het Venerabel van Westerloo, dat hij als kind en jongeling op het Tabernakel had zien glinsteren, in de handen der Sanskulotten! De cibories en de kelken ontheilgd!

— Hebt ge dat gezien, Dog? vroeg hij. Waar gebeurde dat?

— Te Oolen.

— Hoe kunt ge reeds van daar komen?

— Te paard, antwoordde Dog kort.

— Ha, ge zijt te paard naar hier gereden, om ons te verwittigen?

— Ja.

— Gij hebt wel gedaan, Dog, gij hebt mij tot mijn plicht teruggeroepen. Mannen, op! De heiligschenders zullen niet straffeloos vertrekken met hun kostelijken, gewijden buit. Op, jongens! Naar Oolen!

Er ontstond een groot rumoer in den refter. De patriotten sprongen op en grepen naar hunne wapens, maar Dog stak den breedten handpalm uit en riep:

— Halt, 't is onnoodig!

— Wat bedoelt ge? vroeg Van Gansen.

— Eer wij ginder komen, zijn de Sanskulotten naar alle waarschijnlijkheid reeds verder getrokken.

— Dan zullen wij ze achtervolgen.

— Om in de handen van Jardon te vallen, zeker?

— Moeten wij dan die gewijde kostbaarheden laten ontvoeren? Weet gij raad? Spreek op, vriend, en uw woord zal voor ons een bevel wezen.

— Er staan drie-en-twintig paarden op stal.

— Gij zijt goed op de hoogte, antwoordde Van Gansen met bewondering. 't Is het juiste getal.

— Mijn paard staat aan de deur. Dat zal ik berijden. Wie onder de boeren rijdt flink te paard? Dat zij dan vooruit treden.

Vele boerenjongens waren gewoon in het zadel te zitten, óf om naar het veld en de markt te rijden, óf om op kermis deel te nemen aan ringstekingen en wedlopen. Een vijftigtal boden er zich dan ook aan.

— 't Is goed, sprak Dog. Wij hebben er maar drie-en-twintig nodig.

— Ik begrijp u, onderbrak Van Gansen. Ik ga meê, dan nog twee-en-twintig.

Deze werden uitgekozen onder de sterksten, de onversaagdsten van den troep.

— Jongens, sprak nu Van Gansen aan de anderen, aan u laat ik de hoede der abdij, en gedurende mijn afwezigheid zal onze vriend, kapitein Konings, het bevel in handen nemen. Gij zult hem stipt gehoorzamen.

— Ja, ja! riepen al de boeren. Leve Konings!

— Kom dan maar gauw terug, kapitein, antwoordde Stansen, die aangeduid werd als luitenant, want als de kat van huis is, dansen de ratten, zei Snoekske de brouwersgast, en hij lag smoordronken onder een tiervat.

— Dat zal met u het geval niet wezen, luitenant, noch met onze jongens, wedervoer Van Gansen, want de vijand zou u kunnen overvallen.

— Dat kan niet, kapitein, dat kan niet! lijk Loke zei, toen men haar vertelde van een doofstomme vrouw, want vleierij kent de vrouw altijd en kwaad spreken van de geburen nog beter.

Dog was ondertusschen reeds den stal in en de paarden, die gezadeld stonden, zooals de Sanskulotten ze hadden achtergelaten, werden op het binnenhof gebracht.

Toen twee-en-twintig jongelingen te paard zaten, allen met het geweer op den rug en een sabel aan de zijde, sprong Van Gansen op zijn ros en de stoet reed de abdij uit...

Aan de poort wipte Dog met wonderlijke snelheid in het zadel.

— Ge hebt geen geweer, Dog? vroeg Van Gansen.

— Ik heb een kolf naar mijn hand, antwoordde de dwerg en toonde een breed, scherp en blinkend voorwerp, een vervaarlijke bijl, die vastzat aan een lederen riem, welken hij om de lenden droeg. Zijn wij er, kapitein?

— Ja, vooruit, jongens.

De vier-en-twintig ruiters stoven in gestrekten galop over de baan, terwijl het hoeftgetrappel en het wapengekletter

akelig dreunde over de anders zoo stille Kempische bosschen en velden.

De Sanskulotten hadden te Oolen de afspanning *In den Sint Sebastiaan* als pleisterplaats uitgekozen.

Wuyts achtte zich daar geheel buiten gevaar en liet er de Sanskulotten uitrusten.

Hij zond zes zijner mannen naar het dorp, om aanstonds een kar op te eischen, waarop men drie gekwetsten leggen zou, die wel mede gevlucht waren, doch door bloedverlies den weg niet konden voortzetten. Ook de kostbare uit de kerk gestolen voorwerpen zou men aldaar opladen, want alleen het Venerabel was een heele vracht.

Zoodra de Franschen zich buiten gevaar bevonden, keerde de erfelijke snoeverij terug.

Wuyts wandelde trotsch, doch wrevelig door de gelagkamer.

— Waar gaan wij naartoe, kapitein? vroeg een der Sanskulotten.

— Wij zullen ons bij generaal Jardon gaan aansluiten.

— Hij zal ons vriendelijk ontvangen.

— Wat wilt gij zeggen? vroeg Wuyts bitsig.

— Hij zal het plezierig vinden dat wij de abdij ontvlucht zijn.

— *Mille bombes, citoyens!*... Wat bleef er anders nog over? Ons door die brigands in stukken laten hakken?

— Tien Sanskulotten, kapitein, zijn wel honderd boeren waard.

— Dat hebt ge gezien... De helft onzer manschappen zijn dood of gewond in de handen der bandieten gebleven.

— Wij hadden hen met de bajonet te lijf moeten gaan.

— Ja, ja! riepen allen, dat is waar!

Wuyts sloeg de armen overeen.

— Dat heeft veel weg van muiterij! bulderde hij. Muiterij is verraad! Ik zou het recht hebben u allen tegen den muur te laten plaatsen en tot den laatsten man toe te laten fusilleeren.

— Als ge ons toch wil dood hebben, citoyens, antwoordde een der Sanskulotten, dan hadt gij ons wel met de wapens in de hand kunnen laten sterven. Onze kompagnie zal tot spot dienen van het republikeinsche leger... Gaan loopen voor de brigands, *tonnerre!* Ze mogen er fier op zijn, maar wij niet, en hun overmoed zal niet anders dan klimmen!

Wuyts beet bitsig op zijn lippen. De republiek had de gelijkheid uitgeroepen, hetgeen wel eens schaadde aan de tucht, die in een leger heerschen moet. Vooral als geluk en voorspoed de *blauwen* den rug toekeerden, waren zij stout en laakten openlijk het gezag en het gedrag der aanvoerders. Wuyts zweeg. Het was inderdaad een teleurstelling en hij zag dat hij er schuld aan had.

Indien zijn manschappen niet door den drank bedwelmde waren geweest, indien zij den nacht niet in walgelijke slem-partijen hadden doorgebracht, en zich niet onverhoeds hadden laten aanvallen, dan, gewis, zouden zestig welgewapende mannen, van de abdij een oninneembare plaats gemaakt hebben.

Hij had zich laten verschalken; hij had een onberedeneerde, onregelmatige verdediging gesteld tegen de handige taktiek van de boeren.

Dit begreep hij en daarom verkoelde hij zijne woede en zou hij trachten den slechten indruk bij de soldaten weg te nemen.

— Citoyens, sprak hij, wij zijn achteruit moeten wijken voor de overmacht, doch niet overwonnen, en tot teeken daarvan voeren wij onze gekwetsten mede; we kunnen de gouden en zilveren vaten als trophoeën aantonen. Wij rukken achteruit, doch zijn niet verslagen en de vijand weet het wel, want ons nazetten durft hij niet, dank zij uw moed en mijn beleid. Gij hebt u gedragen als waardige soldaten der republiek, en ik verpand er mijn woord op, als de generaal uw kostbaren buit zal zien en zal hooren dat gij vierhonderd goed gewapende brigands weerstand hebt geboden, dan zal hij u aan de dagorde brengen, in plaats van u te berispen. Wat mij aangaat, ik verdubbel uw solde voor een gansche maand.

Die laatste woorden klonken den soldaten streelend in de ooren.

't Is overigens een feit, dat men vooral vergevingsgezind

is voor zichzelf, en, wijl allen medeplichtig waren, wenschten zij niets liever dan de gunstigste wending aan de ramp te geven, en den voordeeligen uitslag te veinzen.

Daarom ook werd het getal « vierhonderd goedgewapende brigands » — drie leugens in drie woorden — niet weerlegd.

— Dat is gesproken, citoyen! riepen de Sanskulotten. Ja, ja, wij zullen dan spoedig een weerwraak nemen.

— Weerwraak! zei een ander, nog vandaag, hoop ik. Den eersten Vlaming, dien ik ontmoet, hang ik op, daar verpand ik mijn woord op.

De waard, een stramme grijsaard, met droevig en gelaten gezicht, kwam op dit oogenblik de gelagkamer binnengestrompeld.

Hij droeg twee volle kannen bier; het waren de tiende, welke de Sanskulotten hadden opgeëischt.

— Zijt gij Vlaming? vroeg hem een der woestaards boosaardig.

— Goddank, ja, mijnheer.

— Goddank! mijnheer. Wat zijn dat voor woorden, oude? We kennen noch God, noch heer onder de republiek!

— Och, citoyens, een oud man kan maar moeilijk aan al die nieuwigheden gewoon worden en op zijn republikeinsch leeren spreken.

— Wij zullen het u wel leeren, oude vrek, met uw zuur bier!

De grijsaard bekeek den onbeschofterik vlak in het aangezicht.

— Ik beken mijn ongelijk, zeide hij.

— Ha!

— Ik had u niet « mijnheer » moeten noemen.

— Ik geloof dat die kerel met mij spotten wil! schreeuwde de soldaat woedend.

— Drink eens, citoyen, vervolgde de waard ongestoord. Er is niets zoo ongezond, als zich op te winden.

Men had den ouden man in zijn innigste gevoelens gekwetst.

Hij was zachtvaardig van inborst, maar sinds hij de kelken en het Venerabel in zijn woning had zien onteeren, deed zijn verontwaardiging hem alle mogelijke voorzichtigheid uit het oog verliezen.

De door hem aangesprokene stond op:

— Jasmin, riep hij, gij hebt uw woord verpand, bij de godin der Rede, ik eisch er de volvoering van.

— Welk woord? vroeg Jasmin, die reeds vergeten was wat hij twee minuten te voren had gezworen.

— Dat gij den eersten Vlaming, dien gij ontmoeten zoudt, aan den strop zoudt hangen. Daar is hij, en hij wees op den grijsaard.

Jasmin verbleekte. Er waren nog menschenlijke gevoelens in hem overgebleven; hij had misschien een ouden vader achtergelaten, en de witte haren van den waard herinnerden hem misschien aan kalmer dagen, in den familiekring doorgebracht.

— Zoo'n Vlaming, antwoordde hij met gemaakte opgeruimdheid. Neen, ik wil er een hangen, die frisch en kloek is, maar niet een, die reeds met één been in het graf staat.

— Gij verbreekt uw woord, Jasmin.

— Dat doe ik niet, ik zal het houden.

— Is dat een Vlaming, ja of neen, vrienden?

— Ja! riepen de Sanskulotten in koor.

— Dan moet hij hangen, of Jasmin is een meenedige.

De ouderling hoorde kalm over zijn lot beslissen.

Op zijn beurt richtte hij zich tot Jasmin:

— Hebt gij waarlijk gezworen, jongeling, den eersten Vlaming op te hangen, dien gij ontmoeten zoudt?

— En dat zal ik ook! bulderde de soldaat, zijn kroes leidend drinkend.

— En met welk recht?

— Met welk recht? Met welk recht!... Omdat dit janhael maar alleen goed is voor den strop: omdat het een hoop brigands, een hoop sluipmoordenaars is.

— Welnu, citoyen, dan zal de eerste Vlaming, dien gij ontmoet sinds uw vreeselijken eed, u zeggen, dat Vlaanderen het moede is onder de republikeinsche dwingelandij te zuchten, dat er een einde moet komen aan uw willekeurige knevelarijen en wreedheden!... Mij ophangen! Dat

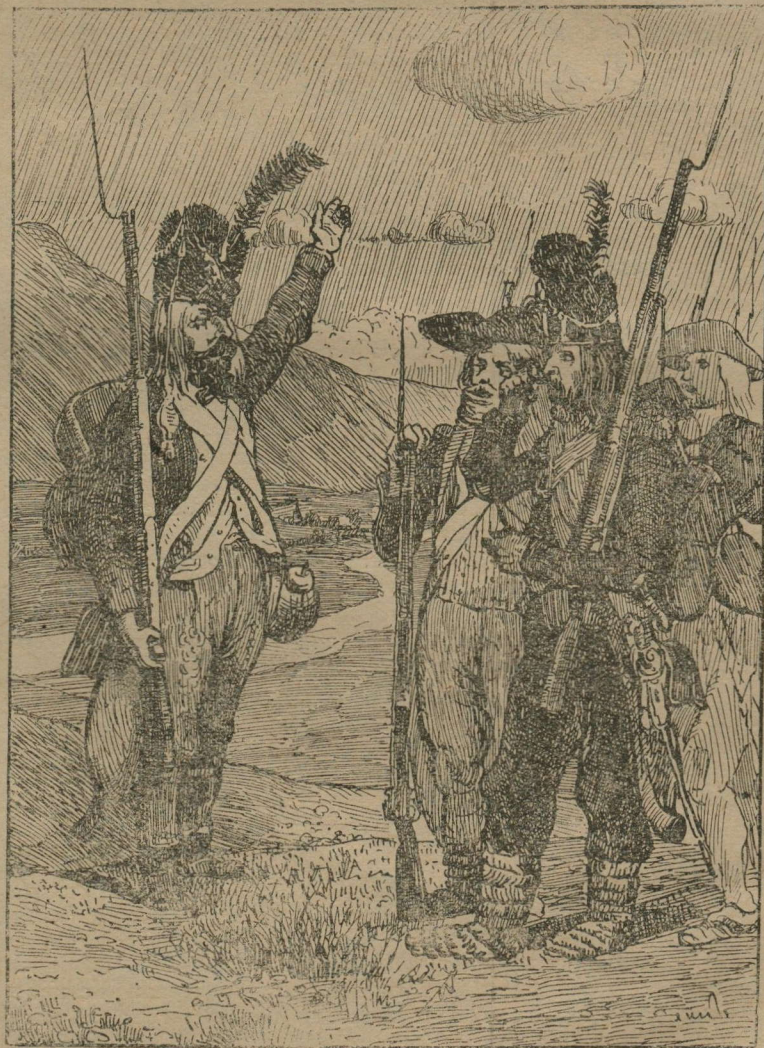
durft gij niet! De maat der gruwelen is vol.

De ouderling had zijn stramme leden opgericht; zijn oogers glansden van het vuur der verontwaardiging, hij balde de magere, gerimpelde handen en hief ze dreigend op tegen de Sanskulotten.

Deze schenen den invloed van dien krachtdadigen grijsaard te ondergaan, want de beleedigen en schimpwoorden stikten in hun keel.

De Vlaming vervolgde:

— Wat hebt gij met Vlaanderen gedaan, gij, Franschen en republikeinen, sinds uw woeste benden in onze rijke landdouwten zijn binnengevallen? Gij spraakt van *vrijheid*, maar gij hebt onze keure vernietigd, onze gemeenteprievilegiën vernield; onze priesters gevangen genomen en naar Cayenne gestuurd; onze kerken geplunderd en gesloten. Die heilige voorwerpen, die kelken, dit Venerabel hebt gij gestolen!... Met welk recht? Waar is onze *vrijheid*?... De uwe alleen zie ik, en dat heet gij *gelijkheid*! *Gelijkheid*, ja, hebben wij, Vlamingen, *gelijkheid* in het ongeluk, *gelijkheid* bestaat er, want geheel Vlaanderen snikt en zucht en onze tranen hebben den grond gedrenkt als een onweersbui! Onze kinderen lijden honger, en menige vader heeft zijn kroost reeds in de kist gelegd en naar het kerkhof gedragen. En nu zouden onze zonen den haard moeten verlaten, niet om den vaderlandschen bodem tegen den overweldiger te gaan verdedigen, maar om voor den overweldiger tegen de *vrijheid* van andere volkeren te gaan vechten.

Kapitein Wuyts spreekt zijn soldaten toe.

Zoo verstaat gij de *vrijheid*, de *gelijkheid*!... Een volk teisteren, uithongeren, bestelen en vermoorden, dat heet men republikeinsche *broederlijkheid*! De Vlaming wordt behandeld als een ongelukkige, dien roovers in een bosch overvallen, doch de beroofde, de geplunderde heet hier brigand, terwijl de bandieten zich tooien met den naam van weldoeners der menschheid.

Maar de dag der wrake en der gerechtigheid is aangebro-

ken... Vlaanderen staat in vlam en vuur! Elke Vlaming is een strijder geworden... De Franschen vluchten allerwege voor den verdervenden vloed, die u over de grenzen werpen en verdelen zal! Hoor!... hij rukt aan!... Vlucht, rampzaligen, vlucht, indien gij uw leven lief hebt!

Wuyts en de Sanskulotten hadden met angst en woede naar de wreede stem van den grijzen Vlaming geluisterd... In de stilte, die op zijne woorden volgde, weerklonk in de verte waarlijk hoefgetrappel en geklikklak van wapens.

De republikeinen verbleekten.

— Wat is dat? vroeg Wuyts, opspringend.

— Het zijn misschien dragonders, kapitein, merkte Jasmin op.

Maar Wuyts snelde naar de deur en liep de straat op.

Ginder verre, op het einde der baan, kwamen ruiters aangesneld in wilden rit, doch één oogslag verzekerde hem van den juiste toestand.

Het waren geen Fransche dragonders of huzaren, maar boeren met den blauwen kiel.

— *Debout, citoyens!* schreeuwde Wuyts, bleek en ontsteld de herberg binnenlopend.

— Wat is er, kapitein?

— Daar zijn de brigands te paard! *Vive la République!*

Met dien kreet wilde Wuyts de geestdrift van zijn mannen aanwakkeren, doch zijn stem vond geen weerklink. In allerijl grepen de Franschen hun geweren en snelden naar de deur...

Het Venerabel en de gouden kelken werden op de kar geworpen.

Wuyts schikte zijn mannen in drie gelederen van negen man vóór de kar, het eerste gelid met de baionet vooruit, terwijl de twee anderen het geweer aanlegden, gereed om het af te vuren.

Dit was in één oogenblik geschied; als een werwelwind stormde de kleine ruitery vooruit en viel, ondanks een algemeene losbranding, op de Sanskulotten aan.

Er ontstond een verschrikkelijk gevecht te midden van den kruitdamp.

De paarden hinnikten en steigerden driest... Van Gansen werd bij den eersten schok uit het zadel geworpen, nu vecht hij te voet en, nadat zijn degen in de borst van een Franschman gebroken had, zwaaide hij een geweer boven zijn hoofd en verpletterde de schedels met kolfslagen.

Dog was vervaarlijk om te zien. Zijn monsterachtig hoofd, thans met bloed besproeid en daardoor nog afzichtelijker, stond als een schrikbeeld onder dien verwarden hoop strijders, terwijl zijn blinkende bijl den grond met lijken bezaaide.

De grijsaard stond in zijn deur, met de handen saamgevouwen, bleek en bevend, dit vreeselijk tooneel te aanschouwen.

Het duurde slechts enkele minuten... Het wapengekletter hield op... De kruitdamp verzwond... Twintig Franschen lagen dood of stervend op den grond, terwijl de anderen zich overgaven.

Wuyts was niet onder de gesneuvelden, doch er gutste bloed uit een diepe wonde, die hij aan het hoofd had bekommen.

Helaas, ook de boeren hadden zes der hunnen verloren, doch, wonder genoeg, noch Van Gansen, noch de dwerg ontvingen een schram. Hun moed en behendigheid in het hanteeren der wapens vormden rondom hen als een schans.

Dit gevecht vóór de afspanning « In den St Sebastiaan », te Oolen, is zeker een der schoonste episoden uit den boerenkrijg.

Van Gansen bracht het Venerabel zegevierend naar Westerloo terug. 't Is hetzelfde Hoogwaardige, dat ruim 17 pond in zilver weegt, en heden nog berust in de parochiale kerk van Westerloo, waar het jaarlijks in de procesie wordt rondgedragen.

HOOFDSTUK IV.

TURNHOUT IN 'T BEZIT DER BOEREN.

Herenthals was bezet door de patriotten, met Pieter Corbeels aan het hoofd. Na den slag in de mastbosschen had generaal Jardon met zijn verminkt Sanskulottenleger den aftocht geblazen.

Toen de versterkte troepen der boeren hem 's anderdaags opzochten, bemerkten zij dat hij met de morgenzon was vertrokken.

Dit verwekte een groote vreugde onder de eenvoudige jongens; zij waanden reeds de vrijheid voor goed te hebben veroverd, doch Corbeels, die veldheer geboren scheen, zat dien Octoberavond in diepe gepeinzen bij een knapperend vuur.

De gloed van den haard, die een rooden schijn op zijn gelaat wierp, vertoonde de rimpels, die kommer en overleg er in gegrift hadden.

Zeker, het verheugde hem Herenthals in zijne macht te zien, doch het onbekende verschrikte hem.

Wat gebeurde er te Diest? Wat te Turnhout? Hoe stonden de zaken in Klein-Brabant? Was Rollier, die daar het opperbevel over de boeren had genomen, reeds handgemeen met de Franschen geweest? Behaalde hij een overwinning of werd hij verslagen? Hoe was het gelegen met Van Gansen en zijn manschappen? Te Leuven, te Aerschot broeide opstand, dat wist hij, doch ook van daar had hij geen bepaalde inlichtingen ontvangen.

En nochtans, dit zag hij duidelijk, kon de beslissende zegepraal alleen door samenwerking verkregen worden.

Meermalen dacht hij er zelfs aan, den omtrek af te reizen; hij zou Van Gansen, Eelen, Rollier, gaan opzoeken, om te samen een plan te beramen en vast te stellen, waarnaar men handelen moest; hij zou doordringen tot in het Zoniënbosch, en aan Karel van Loupigne den toestand der Kempen uitleggen.

Was er geen middel om al de steden van den tweeden rang te bemachtigen, om daarna Antwerpen, Brussel en Gent te belegeren?

Zou men de troepen der patriotten in slagorde stellen en een samentreffen wagen met het gros der Fransche legers, die natuurlijk naar Vlaanderen zouden afzakken?

Wat was er waar van het gerucht, als zouden de Engelschen de kusten der Noordzee bezetten en reeds de monding der Schelde zijn ingevaren, om Antwerpen aan den republikeinschen vijand te ontrukken?

Die twijfel, dat net van veronderstellingen, verlamden zijn krachten en maakten hem besluiteloos.

Maar, zelf gaan zien, mocht hij dat wel? Was het voorzichtig de troepen van Herenthals zonder erkenden hoofdman achter te laten? Wie kon hij in dat geval de moeilijke zending opleggen? Bevond er zich wel een onder de zijnen, die de hoedanigheden bezat in die taak op zich te nemen, een die stoutmoedig, schrander, doortrapt genoeg was?

Waarschijnlijk, doch hij kende zijne mannen nog niet genoeg.

O, hadde hij Dog aan zijne zijde, wat zou het spoedig klaar wezen.

Dog?

Pieter Corbeels bleef er gedurig aan denken: waar was hij toch gebleven?

Meer en meer begon hij te hopen dat de dwerg nog tot de levenden behoorde.

Nochtans meende hij anderzijds, dat de Franschen hem van kant hadden gemaakt, om zich te wreken, want Dog leidde hen in een valstrik.

Was die Fransche officier dan geen meenedige?

Zelfs van de Sanskulotten deed het hem pijn dit te moeten denken.

Indien de dwerg werkelijk nog leefde, waarom hield hij zich dan verscholen?

Op dit oogenblik trad een vrouw de kamer binnen, waar Pieter Corbeels over dit alles nadacht.

— Kapitein, er is iemand, die naar u vraagt, zegde ze.

— Goed, Trezeke, breng hem hier.
 — Maar...
 — Wat is 't?
 — Hij ziet er zoo... zonderling uit.
 — Zoo? En wat zou dat?
 — Hij heeft mij den schrik op het lijf gejaagd met zijn stem en zijn oogen.
 — Ziet hij er dan zoo vervaarlijk uit?
 — Ik vertrouw hem niet, kapitein.
 — Laat hem toch maar hier komen.
 — 't Kan wel een moordenaar zijn.
 — Is het een Vlaming?
 — Ja, kapitein.
 — Leid hem hier!
 — Indien 't eens een verrader was, door de Franschen gezonden, kapitein, om u te vermoorden... Ik zal zeggen dat hij morgen bij klaren dag terugkeert. O, mijn God! Daar is hij!...

En Trezeke sprong verschrikt de kamer binnen en ging bevend achter Pieter Corbeels staan. Op hetzelfde oogenblik verscheen de gestalte van den vreemden bezoeker in de opening der deur.

— Dog, mijn lieve vriend! riep Corbeels en snelde naar de monsterachtige figuur, en sloot die in vervoering en vreugde in zijn armen, tot groote verbazing van Trezeke, die nu nog bedeesder atrok.

— Dog, jongen, gij leeft nog! Van waar komt gij? Waar zijt ge zoolang geweest? Dog, Dog, ik meende dat ge dood waart!

Dog antwoordde niet, maar schudde de hand van Corbeels met zooveel hartelijkheid, dat deze meende, dat men hem tusschen twee molensteenen verpletterde.

In zijn ronde oogen lag een glans, dien men voor blijdschap en aandoening kon houden, indien men, zooals Corbeels, den dwerg kende.

— Wel, Dog! Wel, Dog! herhaalde de aanvoerder, als kon hij geen andere woorden vinden, om zijn blijdschap lucht te geven. Wel, jongen! Wel, jongen!... Gij zijt dan toch niet dood?...

— Neen, ik leef, antwoordde Dog ernstig.

— Gij werdt toch gekwetst... doodelijk getroffen! En hij nam den slappen vilten hoed af, die geheel het voorhoofd van den man verborg.

Boven de wenkbrauwen, midden op het breede voorhoofd, zag hij nu de wonde, zwart van geronnen bloed.

— 't Is een mirakel, zei Corbeels.

— Neen, antwoordde Dog bedaard, maar mijn kop is zeker te hard voor hun kogels.

— Is uw schedel niet verbrijzeld?

— Dan zou ik het voelen, antwoordde de dwerg leuk en koel.

— Waar is de kogel gebleven?

Dog keerde zich om en toonde een breede wond tusschen de rosse vlechten op het achterhoofd.

— Groote God! riep Corbeels, de kogel is dwars door uw hersens gevlogen, en gij leeft!

— Neen, zei de dwerg, hij is onder mijn huid rond mijn hoofd gegaan, met een omweg van een halven cirkel.

— Hoe is dat mogelijk?

Ja, hoe was dat mogelijk.

— En toch was het zoo.

Dit feit moet echter geen mirakel heeten. In oorlogstijd werd dit verschijnsel meer dan eens waargenomen: de kogel was op den schedel afgeschampt, had een spoor gemaakt onder de huid en was op een gegeven oogenblik naar buiten gevlogen.

Pieter Corbeels zag dat zonderlinge uitwerksel, zonder het te begrijpen.

— Maar hoe zijt ge dan zoo plots verdwenen, Dog?

— Door het kreupelhout.

— Ha! Op welk oogenblik?

— Wel, ik viel een stond in zwijm; weer tot mij zelf gekomen, zag ik dat de strijd had opgehouden. Ik kroop tusschen de boomen, om mij te overtuigen wat er gebeuren zou. Toen ik bemerkte dat men tot een wapenschorring overging, verschool ik mij in het bosch en wachtte.

— Waarom kwaamt ge niet bij ons?

— Waar? vroeg Dog verwonderd. Wel, liet hij er onmid-

dellijk op volgen, en ik wilde zien...

— Wat zien?

— De Sanskulotten.

— Met welk doel?

— Ik begreep den wapenstilstand, en ik bemerkte dat onze troepen in het eene bosch, die van den vijand in het andere waren... Toen de lijken en gekwetsten gescheiden waren, hield ik den Franschman in het oog: ik vreesde dat hij u weer onverhoeds op het lijf zou vallen... In dat geval was ik daar om u met een schreeuw te verwittigen.

— Maar nu dit niet gebeurde, Dog, waarom zijt ge toen niet naar het patriottenkamp gesneld? Waarom hebt gij u niet gevoegd bij ons, te Herenthals?

— Ik had mijn handen vol, Pieter.

— Ja, mijn goede vriend, ik heb ongelijk u iets te verwijten. Ik weet dat uw schrandere en stoutmoedige geest ons steeds bewaakte, doch vergeef me mijne nieuwsgierigheid, indien ik u met vragen overlaad. Waar, waar toch trouwe makker, zijt ge zoo lang gebleven?

De dwerg ging naar den haard en, neerhurkend, bracht hij zijn verkleumde handen zoo dicht boven het vuur, dat de vlammen de reusachtige klauwen schier likten.

Pieter Corbeels zette zich op een stoel naast hem.

— Ik luister, Dog.

— De Franschman week behoedzaam achteruit. Die Jardon is een schelm, maar een behendige kerel. Tusschen bosschen en ravijnen trok hij Zuidwaarts, om een nieuwe botsing te voorkomen. Een oogenblik dacht ik er aan u te komen verwittigen, maar wij hadden evenveel verlies ondergaan als hij en onze jongens moesten afgemat zijn.

— Dat was inderdaad het geval.

— Ik liet hem begaan... Toen hij zich geheel buiten gevaar waande, liet hij zijne troepen wat uitrusten. Ik kon hem uit de kruinen der mastbosschen duidelijk bespieden.

— Alleen eekhoorntjes zijn zoo vlug en gezwind als gij, Dog!

Jardon ging op den kant der gracht zitten en begon te schrijven. Na afloop daarvan riep hij een zijner soldaten. Wat hij hem zei, begreep ik niet, maar ik raadde toch alles. De soldaat speelde zijn soldatenpak uit en trok boerenkleederen aan, die hij uit een ransel te voorschijn haalde. Toen hij daarmede gereed was, zag ik Jardon spreken en met den vinger wijzen, terwijl de soldaat gedurig « ja » knikte. Eindelijk nam hij den brief, verborg hem onder zijn borstrok en verdween.

— En zijt ge hem gevolgd?

— Ja.

Dog stak de handen onder zijn kiel.

— Hier is hij.

Hij reikte Pieter Corbeels een papier over.

— 't Is met bloed bevlekt! riep deze.

— Dat is geheel Vlaanderen, antwoordde Dog kalm.

— Fransch bloed? vroeg Corbeels.

Dog knikte.

— Ge hebt hem?...

— Het moest wel, ik mocht den bode dien brief niet vriendelijk vragen, want hij zou hem toch niet gegeven hebben. Daarenboven, 't is een Franschman minder.

— En zijn lijk?

— Dat heb ik in een veen gesleurd.

— De oorlog is iets verschrikkelijks, mompelde Corbeels.

Maar Dog antwoordde eenvoudig:

— Dat ze in hun land blijven.

Corbeels ontvouwde het papier en las:

« Aan den citoyen kapitein Wuyts,
 Abdij van Tongerlo,

« Volg onmiddellijk bringer dezès met al uw manschap » pen. De brigands zijn vereenigd te Herenthals; ik bracht » hen reeds gevoelige verliezen toe, doch ik heb verster- » king noodig, om dit nest van oproer uit te roeien. De koe- » rier zal u tot mij geleiden. *Salut et fraternité.*

» In naam der republiek.

» De citoyen-generaal,
 Jardon ».

— Bravo, Dog, bravo! riep Corbeels, zijn vriend de hand drukkend. Gij hebt de versmelting der republikeinsche krachten weten te verhoeden. Die Wuyts zal niet op tijd gekomen zijn.

— Wuyts is in de handen van Van Gansen.

— Meent ge?

— Het is zeker. Zijn manschappen zijn dood of gevangen, maar meest allen dood.

Nu vertelde Dog dat hij het plan had opgevat om Van Gansen te verwittigen; dat hij de abdij bespiedde den geheelen nacht; dat hij tegen den morgen een patriot van Westerloo ontmoette; dat de abdij werd ingenomen, en men na een kort, doch bloedig gevecht voor de afspanning *Sint Sebastiaan*, te Oolen, de kerkelijke kleinooden weer op den vijand veroverde.

Pieter Corbeels blikte vergenoegd vóór zich.

— Er komt licht in den toestand, lachte hij en wreef in de handen. Er komt licht! De abdij van Tongerlo is in onze macht; Van Gansen zal zich met zijn troepen bij de mijne kunnen aansluiten!... Diest en Turnhout door ons leger afgescheiden! Het is goed, het is heel goed!

Dog schudde het hoofd.

— Nog niet, Pieter.

— En waarom niet?

— Turnhout moet worden ontzet.

— Ja, dat zou beter zijn, maar...

— Het moet, vóór alles. Gij zegt dat ons leger Diest en Turnhout scheidt, wel mogelijk. Maar het zou kunnen gebeuren dat wij op een gegeven oogenblik tusschen twee vuren zaten.

Corbeels moest dit toestemmen.

— Turnhout moet worden ontzet, hernam Dog. Dit zegt Van Gansen ook.

— Gij hebt gelijk.

— Dit moet overmorgen geschieden.

— Door wien?

— Door u en Van Gansen.

— Is dit overeengekomen?

— Ja.

— Rukt Van Gansen op Turnhout in?

— Neen.

— Wat dan?

— Hij wil de abdij niet zonder bezetting laten, maar toch zal hij morgen met vijf-en-twintig man binnen de wallen van Turnhout verschijnen.

— Ik zal er wezen.

— Ook met vijf-en-twintig man?

— En wien zal ik het kommando over Herenthals opdragen?

— Aan Albert Meuleman.

— Ik ken hem niet.

— Hij is een bekwaam en moedig man. Hij is geboren te Westerloo en woont thans te Tongerlo, zeven-en-veertig jaar oud en landmeter van beroep.

— Waar is hij?

— Naar Diest, doch hij zal hier reeds terug zijn vóór den ochtend.

— Dog, gij zoudt onze veldheer moeten zijn in mijne plaats.

Dog schudde het hoofd.

— Neen, sprak hij, daar zou ik niet voor deugen. Herder ben ik niet, maar de schapershond, die de kudde bijeen oproeft te houden... Ik moet snuffelen of bijten, kapitein, maar gebieden niet.

Dog had gelijk. Hij moest snuffelen of bijten, bespieden of vechten, maar om te bevelen was hij niet in de wieg gelegd.

— En wat ging Albert Meuleman te Diest uitrichten?

— Eelen opzoeken...

— Dog, jongen, ge denkt aan alles. Overheerlijk! En Eelen zal...

Corbeels tikte met den vinger op de tafel.

— Ja, zei de dwerg.

— Komt hij hier?

— Ja... ten minste, ik hoop het.

— Prachtig, prachtig! Dan zijn we samen te Turnhout: Van Gansen en Eelen! Wel, Dog, het is de vereeniging onzer krachten!

— Het is een plan! Het is de overwinning!

— Gij zijt de ziel van den opstand, Dog. Gij hebt meer gedaan voor de vaderlandsche zaak dan een van ons allen. Door uwe bemiddeling zullen de aanvoerders elkander ontmoeten, men zal een gedraglijjn opmaken, die we volgen zullen... Ja, vriend, de dag der algemeene verlossing nadert. Niet langer zullen wij in het duister rondtasten; er zal één uur, één stond worden bepaald, en op dat uur, op dien stond zal de laatste Franschman door onze vereenigde krachten van Vlaanderen's bodem verdwijnen.

Dog was langzaam naar de deur gegaan.

— Waar moet gij heen, vriend? Blijf hier. Gij moet vermoeid zijn, rust uit tot morgen.

De dwerg schudde het hoofd.

— Voort, voort, mijn harte ziet in mijn boezem, mijn aders zwellen; over Vlaanderen ligt een rouwfloers verspreid, doorweven met lijnen bloed en, dat heeft de Sanskulot gedaan! Ik zal niet rusten vooraleer de beulen van ons volk gesneuveld zijn of over de grenzen worden gejaagd. Het baarlaken, dat de gulle zonne belet over Vlaanderen's bodem te schijnen, moet worden weggerukt! de koude lucht der vrijheid, die de Franschen met zich voeren, snijdt ons den adem af; er kropt iets in de keel van Dog en die krop moet er uit.

De dwerg was vreeselijk om te aanschouwen; zijn oogen geleken kogels, de aders lagen gezwollen in zijn stierennek, zijn voorhoofd was diep gerimpeld en uit de gapende wonde druppelde langzaam, langzaam bloed.

Pieter Corbeels liep naar hem toe en drukte hem in zijn armen.

— Dog, mijn beste Dog, snikte hij, ja, Vlaanderen mag de ellendige Fransche vrijheidsmoorders niet langer dulden.

Dog maakte zich los uit de omhelzing. Hij wischte zijn voorhoofd af en keek weer strak voor zich uit.

— Geen zwakte, Dog, sprak hij als tot zich zelf, wind u niet op, want kalnte is in deze tijden een hoofdvereischte. Ik moet voort.

— Waarheen?

— Naar Turnhout.

— Om wat te doen?

— Alles voor te bereiden, de patriotten te verwittigen en te gaan zien of de Franschen geen onraad vreezen en ons niet kunnen verschalken. Vaarwel, Pieter.

— Neen, tot morgen, wakkere vriend. Dat God u behoeft voor Vlaanderen's heil.

* * *

Twee dagen later zetelde Corbeels op het stadhuis van Turnhout, en vormden de toomlooze benden, die Dog had vereenigd, tot een leger.

Daags daarna, den 5ⁿ Brumaire, werd de municipaliteit door de oude leden van het gemeentebestuur vervangen, en werden er belastingen en krijgsschattingen voor den opstand geheven.

Corbeels toonde een man van ontzag te wezen. Hij wappende zijn medeburgers en richtte ze af; hij verbond een bekwaam heelmeeester aan zijn leger.

Tot zijne luitenanten benoemde hij Brouwers (Dog), en Lambrechts.

Dien dag werden te Turnhout de algemeene maatregelen genomen tot het voortzetten van den heldhaftigen strijd.

Van Gansen, Eelen en Corbeels hadden er elkaar ontmoet, en, als de drie Zwitsers van den Grütli, zworen zij er hun vaderland te zullen redden.

Helaas, helaas! Weldra zou hun roem wegduiken in een meer van bloed.

HOOFDSTUK V.

GEVECHTEN ROND LEUVEN.

Eelen had een plan medegedeeld, dat bij allen ingang vond. Corbeels zou Diest bemachtigen, Van Gansen te

Westerloo blijven, en het middenkwartier vormen van de brigands; Meulemans de abdij van Tongerlo bezetten, terwijl Eelen zelf naar Lier zou oprukken, waar het van patriotten krioelde, deze vereenigen, en over Leuven naar Aarschot marcheerden.

Men zou alsdan alle gemeenschap met Brussel afsnijden, de Fransche benden beurtelings verslaan en voorts allen te zamen de hoofdstad insluiten.

Een prachtig plan, voorwaar!

De ruimte van dit boek laat niet toe de brigands overal te volgen; wij moeten ons bepalen bij het opsommen van de voornaamste gebeurtenissen, en het streven der boeren in breede trekken mede te deelen.

Eelen was een vernuftige jongeling en de geest van den boerenkrijg.

Te Lier werd hij zeer slecht door de burgerij ontvangen; hij was er ten slotte zelfs niet veilig meer en, daarvan overtuigd, hij besloot onmiddellijk naar Leuven en Aarschot op te rukken.

Mechelen werd door de boeren ingenomen, doch na een bloedig gevecht moesten zij weldra de vlucht nemen.

De verspreide benden voegden zich bij het leger van Eelen.

Te Aarschot vond hij een leger van duizend man, waarbij hij zich aansloot.

Een deel van den dag werd aan krijgsoefeningen en het gieten van kogels gewijd, terwijl Eelen de bekwaamsten met het gezag bekleedde.

En nu toog men naar Leuven.

Pieter Corbeels was uit Diest, dat hij had ingenomen, vertrokken, om Leuven te helpen innemen.

Den volgenden dag werd Diest bezet door generaal Durutt, die verscheidene onschuldige burgers liet ombrengen en de stad plunderen.

Het leger van Eelen sloeg zijn hoofdkwartier op in de abdij van Vlierbeek.

Ook de Sanskulotten krijgen langs hun kant versterking.

De boeren van Herenthout, Heverlé en de omstreken verlaten hunne hoeven om meê te vechten. De Leuvenaars verkeerden in de grootste opgewondenheid; er dreigt oproer binnen de muren der stad; de poorten werden gesloten en velen aangehouden. Het leger der boeren heeft bijna alle gemeenschap met Brussel onderbroken. Corbeels beging ondertusschen een fout, met Diest te verlaten, of er geen sterke afdeeling achter te laten, die den vijand het hoofd kon bieden.

Generaal Frantzen voert te Leuven het bevel.

De toestand wordt hachelijk voor de Franschen.

Men zond een koerier te paard naar Diest om Durutt te verzoeken de stad te willen ontzetten.

Eelen heeft zijn troepen gerangschikt tusschen Willele en Kessel-Loo naast de groote baan. Kalm overweegt hij den toestand.

De patriotten wenschen de stad stormenderhand in te nemen, doch de schrandere jongeling begrijpt, dat dit met zijn slecht geoefende troepen een volstreekte onmogelijkheid is.

Ja, er zijn drieduizend man onder zijn bevel, doch geen vijfhonderd kan hij als echte soldaten beschouwen.

Indien hij Leuven kan binnendringen, kan hij misschien wapenen op den vijand veroveren, en van de bevolking onderstand verkrijgen.

Het is ongeveer twee uur in den namiddag.

Een hevig geweervuur wordt in de richting van Leuven vernomen. De voorsten, voelhoorns van een leger, zijn dus in aanraking met den vijand.

Dit geknal en geknetter maakt het bloed der patriotten warmer; de gedachte, dat broeders hangemeê zijn, doet de harten jagen... Uit honderden monden klinkt het:

— Vooruit!...

Eelen staat op de groote baan tusschen Kessel-Loo en Willele. Rechts en links ziet hij zijn mannen, die hij achter hagen en kanten verstopt had, opdoemen en voorwaarts dringen.

Ordeloos klimmen zij over heggen en paalwerk en rennen door het veld.

Niemand heeft daartoe bevel gegeven... De tuchteloze moed der jongens drijft hen vooruit.

Eelen rilt en beeft van ontsteltenis en woede! Hij heeft een boerenpaard in zijn nabijheid, vlug springt hij in den zadel en stuift over de baan, om de vooruitloopers in te houden.

Dit wordt echter niet begrepen door hen, die op hunne plaats bleven, en allen stormen hem achterna.

Het geweervuur nadert meer en meer... 't Koude zweet breekt den jongen man uit... Hij ziet in den geest wat er gebeuren zal. Ondersteund door het geweervuur der Sanskulotten, zal de vijandelijke ruitery die ordeloze troepen overvallen en als kaf voor den wind uiteen jagen... Het is de onvermijdelijke nederlaag.

En nochtans had hij het zoo bevolen: geen beweging vóór het kommando! Zich niet verroeren vóór het bevel.

Alles is nutteloos geweest. Ziedaar de tucht van zijne mannen!

Tranen van wanhoop, tranen van ontmoediging en tranen van wrevel wellen in zijne oogen op.

Schrik klinkt zijne zwakke stem:

— Halt, mannen!... Achteruit!...

Hij spreidt de armen open, als kon hij de gansche drommen tegenhouden.

De wanorde is onbeschrijflijk... en daar...

Daar ziet men de voorposten snel afkomen... Daar verschijnen de tweepuntige steken der Sanskulotten!

Meer dan de stem van hun oversten, stuift dit gezicht de onbesuisde vaart der patriotten.

Zooeven waren zij beschut door hagen, heggen en kanten en konden zij den vijand van de baan bestoken; nu staan zij op het blanke stoppelveld...

Het is te laat om de vorige positiën te hernemen.

Eelen rangschikt metterhaast driehonderd zijner beste mannen en legt ze in de gracht naast den steenweg.

De voorposten, die reeds met verscheidene dooden de baan hebben bezaaid, en kruit, noch kogels meer bezitten, worden nu afgelost door een peleton boeren, dat op bevel van Eelen den weg verspert.

Eenige ruiters tuimelen uit het zadel en, verrast door dien onverwachten aanval, keeren zij hunne paarden om en draffen den steenweg op.

De patriotten willen weer vooruit, ondanks het verbod van Eelen, doch de ongehoorzamen betalen het duur. De Sanskulotten versperren hen eensklaps den weg en eene algemeene losbranding is de oorzaak dat talrijke boeren sneuvelen, terwijl de anderen in verwarring vluchten.

Nutteloos hebben zij hun bloed vergoten. De les is hard, doch heilzaam; zelfs de onwilligsten begrijpen nu dat het noodig is naar de stem van den veldheer te luisteren.

Hadden zij het eerder gedaan, de vijand ware tusschen twee vuren verpletterd, zonder dat de boeren een merkelijk verlies moesten lijden.

Door een kunstmatige zwenking van een deel zijner troepen, werpt Eelen zijn mannen in de vijandelijke flank. De Sanskulotten wijken eerst langzaam, voet voor voet, maar na een wanhopigen tegenstand, worden zij op de vlucht gedreven. Tot onder de poorten van Leuven duurt het gevecht voort en de Franschen lijden een bloedige nederlaag.

Eelen doet wat hij kan om zijn troepen te verzamelen, maar in den roes van de zegepraal gaat zijn schreeuwen nogmaals verloren. Eenigen verspreiden zich in de woningen van Blauwput, terwijl anderen zich aan bier, vleesch en brood te Willele of te Kessel-Loo vergasten.

Wat zou er gebeuren, indien de vijand hen nu overviel?

De jonge generaal heeft ongeveer vijfhonderd man onder zijn bevel, vijfhonderd vrouwen, die acht geven op zijn bevel.

Daar klinkt over de baan, als een rollende donder, de vreeselijke mare:

— De vliegende kolonnen!

Inderdaad, door een koerier verwittigd, komt Durutt in allerijl aangesneld.

Zij, die hun veldheer verlieten en in kleine groepen langs de baan slenteren, worden door de Fransche dragons verrast en neergesabeld.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

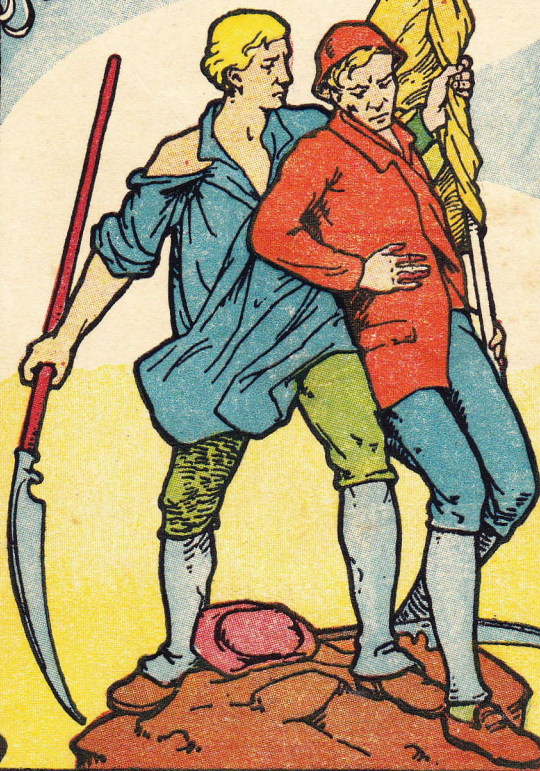

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen

«Zoo verstaat gij de vrijheid, de gelijkheid!» (Blz. 44)

LODEWYK VAN LAEKEN

VADERLAND

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK
ANTWERPEN

Lodewijk VAN LAEKEN

VADERLAND

(De Boerenkrijg in de Kempen)

Geheel herziene uitgave

Pentteekeningen van Jan WATERSCHOOT

Kleuromslag van Emiel WALRAVENS

L. OPDEBEEK — Uitgever — ANTWERPEN

INHOUD.

	Blz.
1. De spookgeneraal	3
2. Op het kasteel te Westerloo	21
3. «In den St. Sebastiaan» te Oolen	32
4. Turnhout in het bezit van de Boeren	48
5. Gevechten rond Leuven	58
6. Herentals in brand	63
7. Een engel	90
8. 11 November	111
9. Het nest is ledig	128
10. De Franschen voor Diest	136
11. Dog en Piro ondernemen een gevaarlijken tocht	150
12. Een bloedige dag	167
13. Een laatste poging	177
14. Merkwaardige ontsnapping	187
15. Begrafenis	197
16. Een bloedige teerlingworp	209
17. Te Scherpenheuvel	229
18. Arme Tina	241
19. De smart van een held	250
20. De eed van de Brigands	257
21. Bloedige gevechten	270
22. Een spoor in de sneeuwwoestijn	293
23. De laatste dag	304
24. Het loon van Judas	313

Deze nieuwe uitgave van
«VADERLAND» werd ge-
drukt op de persen van de
drukkerij L. VAN LOON
te Brasschaat.
